

Handläggare: Mikael Josephson
Telefon: 08-508 09 035

Till
Norrmalms stadsdelsnämnd

Förslag till införande av valfrihetssystem inom omsorgen om personer med funktionsnedsättning – svar på remiss från kommunstyrelsen

Förslag till beslut

Remissen besvaras med stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Ylva Tengblad
stadsdelsdirektör

Mona Lindgren
avdelningschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från samtliga stadsdelsnämnder med anledning av förslag till valfrihetssystem inom omsorgen om personer med funktionsnedsättningar. Förslaget innebär att personer, som efter biståndsbedömning beviljas stödinsats enligt LSS eller SoL, ska beredas stort inflytande över vem som ska utföra insatsen. Valfrihetssystemet föreslås gälla för bl.a. bostad med särskild service, stödboende, boendestöd och daglig verksamhet.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom vård- och omsorgsavdelningen.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från samtliga stadsdelsnämnder med anledning av stadsledningskontorets förslag till valfrihetssystemet inom omsorgen om personer med funktionsnedsättning. Valfrihetssystemet innebär att personer, som efter biståndsbedömning beviljas stödinsats enligt lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade (LSS) eller socialtjänstlagen (SoL) ska beredas stort inflytande över vem som ska utföra den beviljade insatsen. Valet ska gälla alla verksamheter som ingår i valfrihetssystemet och inte begränsas till en viss stadsdel. Målet är att valfrihetssystemet ska innehålla ett rikt utbud av inriktningar och de enskilda individernas valfrihet ska göra att såväl offentliga som privata utförare får ett starkare intresse av att vara lyhörda för invånarnas önskemål och krav.

Förslaget listar följande insatser som lämpliga att ingå i valfrihetssystemet.

Insatser enligt SoL:

- Bostad med särskild service
- Stödboende
- Boendestöd
- Daglig sysselsättning enligt SoL

Insatser enligt LSS:

- Korttidsvistelse utanför det egna hemmet i form av korttidshem
- Bostad med särskild service för barn och ungdom
- Bostad mer särskild service för vuxna
- Daglig verksamhet enligt LSS

Stadsledningskontoret föreslår att valfrihetssystemet införs från och med den 1 juli 2009.

Förvaltningens synpunkter

Stadsdelsförvaltningen är positiv till stadsledningskontorets förslag till valfrihetssystem i stora delar. Det gynnar kreativiteten hos personer med funktionsnedsättning och ger dem möjlighet att välja i likhet med andra samhällsmedborgare. Den enskildes inflytande blir på detta sätt ledstjärna i ett valfrihetssystem.

Fysisk och psykisk funktionsnedsättning inom SoL och LSS

Stadsdelsförvaltningen delar uppfattningen att valfriheten stärks av att den ersättning som betalas ut till utförarna är lika stor för alla som erbjuder likvärdiga tjänster samt att denna kopplas samman med den ersättning som betalas ut från bedömningskansliet när det gäller insatser enligt LSS och SoL. Frågan är hur pengarna kommer att användas då en stor del av verksamheterna kommer att vara upphandlade eller redan avknoppade vid tidpunkten då pengarna införs vilket innebär att ersättningen till dessa verksamheter redan är fastslagen. Kommer den ramavtalsupphandling som socialtjänstförvaltningen nu genomför och som avser ett flertal LSS-insatser att ingå i pengsystemet?

Stadsdelsförvaltningen ser ett scenario där ersättningen för ett flertal tjänster redan är fastslagen och att pengsystemet inte kommer att täcka dessa ersättningar varför ett flertal utförare kommer att välja att inte ingå i systemet. Risken är då att vi får två parallella system. Ett med utförare som omfattas av pengarna och ett med utförare som inte gör det. I ett sådant läge kan valfriheten bli kostnadsdrivande om brukare även kommer kunna välja utförare som inte omfattas av pengarna och sannolikt är dyrare. Alternativet är att valfriheten begränsas till att omfatta de utförare som accepterat pengarna. Hur väl stämmer i så fall detta överens med de uppsatta målen? Det är därför en fördel om valfrihetssystemet och pengarna införs samtidigt.

Stadsdelsförvaltningen anser att upphandlingarna ska ske centralt istället för som föreslagits att varje stadsdel bär detta ansvar.

Det är viktigt att säkerställa att det finns ett utbud för alla typer av funktionsnedsättningar så att valfriheten kan bli en realitet för alla som behöver dessa insatser. Utgångspunkten måste vara en korrekt bedömning av det biståndsbehov som föreligger. Idag föreslår ofta biståndshandläggarna lämplig utförare utifrån den kunskap de besitter om olika utförares kompetens och resurser.

Olika verksamheter är specialiserade på olika behov och har olika inriktningar. Det förekommer dock att den enskilde eller dennes företrädare väljer verksamheter som har resurser att möta även andra behov än den specifika insatsbiståndet avser. Stadsdelsförvaltningen anser att sambandet mellan det biståndsbedömda behovet och utförarverksamhetens inriktning bör tydliggöras. Hur hanteras en situation där den enskilde, och kanske även utföraren, inte är överens med handläggaren om att utföraren stämmer överens med det biståndsbedömda behovet?

När det gäller insatser i form av bostad med särskild service är det också viktigt

att den enskilde bedöms kunna fungera tillsammans med övriga boende. I ett valfrihetssystem finns det risk för att det gruppboende den enskilde väljer i själva verket inte alls passar honom eller henne och att det i en gruppboende kan komma att bo personer med vitt skilda behov och förutsättningar.

Ett område som bör förtydligas är i vilken utsträckning en privat utförare har möjlighet att tacka nej till den brukare som valt verksamheten. Om inte detta tydliggörs kan valfriheten begränsas genom att utföraren tackar nej därför att den enskilde anses för insatskrävande eller genererar för liten ersättning.

När det gäller daglig verksamhet och boendestöd enligt SoL förekommer det i enstaka fall att den enskilde har två utförare. Stadsdelsförvaltningen anser att det behövs ett förtydligande av om det inom ramen för ett valfrihetssystem kommer att vara möjligt att välja två utförare.

Det är naturligtvis viktigt att utbudet stämmer överens med efterfrågan. Ett exempel på detta är bostäder. Trots en utbyggnad av gruppboende i Stockholm har inte behovet mättats utan det finns fortfarande behov av ytterligare drygt 200 lägenheter, d.v.s. insats i form av gruppboende och servicelägenheter.

Det står i förslaget att valfriheten ska sträcka sig utanför Stockholmstads gränser. Vad menas med detta? Det blir oklart eftersom den enskilde ska vara folkbokförd där han är bosatt och att det är den kommunen som ansvarar för beslut om insatser. Alternativa boendeformer förutsätter att det finns hyresrätter att tillgå för de personer som inte har rätt till en bostad med särskild service, utan istället kanske klarar sig med exempelvis boendestöd och som inte har möjlighet att köpa bostadsrätt.

Stadsdelsförvaltningen ser positivt på att frågan om transportkostnader till och från daglig verksamhet ses över.

Under rubriken "Utbud, efterfrågan och trend" nämns begreppet förberedelseboende. I LSS-lagstiftningen finns inget sådant begrepp och förvaltningen känner inte till benämningen. Vår uppfattning är att man börjar som de flesta andra: Ungdomen ordnar själv lägenhet via bostadsförmedling eller föräldrarna köper en lägenhet. Klarar den enskilde inte boendet trots boendestöd enligt SoL är det dags att söka ett boende i anknytning till en gruppboende med stöd från personalen.

Stadsdelsförvaltningen noterar att den statistik som avser boendestöd inte omfattar personer med funktionsnedsättning som beviljats denna insats. Exempelvis finns

det neuropsykiatriska stödteamet som arbetar för Norrmalm, Östermalm och Kungsholmen.

Dagens boendestöd för psykiskt funktionshindrade kräver tid och kontinuitet för att dessa ofta mycket skygga och isolerade personer ska hjälpas till en bättre tillvaro.

Hos personer med psykisk funktionsnedsättning kan behovet av insatser skifta mycket snabbt. Behovet kan på några dagar förändras från att ha varit nästan inget till att vara mycket omfattande. Det är viktigt att man inom ramen för ett valfrihetssystem kan tillgodose det utökade behov av insatser som mycket snabbt kan uppstå.

Ett valfrihetssystem som rör sysselsättning för personer med psykisk funktionsnedsättning bedömer stadsdelsförvaltningen som positivt. Behovet av sysselsättning för yngre personer med psykiska funktionsnedsättningar har ökat. Ett aktivt samarbete med arbetsförmedling och försäkringskassa behövs för att inte allt fler permanent ska ställas utanför arbetsmarknaden. Det finns behov av en alternativ arbetsförmedling anpassad för personer med psykiska funktionsnedsättningar.

Det bör ställas kvalitetskrav på de sysselsättningar som finns, kanske i form av en brukarrevision eller social redovisning. Detta skulle stärka möjligheterna till bra kvalitet i utbudet.

Bilaga

Stadsledningskontorets förslag till införande av valfrihetssystem.